

מסכת תמיד

היא שיר השירים*

בפירושו למשנה כותב הרמב"ם על מסכת תמיד: "שאינן בה התבוננות ולא היתר ולא איסור, אלא סיפור היאך היה קרב התמיד, כדי לקיים זה לעולם".¹ אופייה הסיפורי של המסכת שונה מן הסגנון ההלכתי והמשפטי של רוב מסכתות המשנה. מסכת תמיד מתאפיינת במיעוט מחלוקות וכמעט שלא נזכרו בה שמות תנאים. יתר על כן, הבבלי מציין, שלא כדרכו, כי כמה מפרטי הסיפור במשנה אינם עובדות היסטוריות אלא "גוזמא" ו"לשון הבאי".² ייחודיות זו ניכרת גם בסגנונה של המסכת – לחלק מן המשניות סגנון פיוטי,³ ובמקומות מספר אף אפשר למצוא שימוש בחריזה.⁴ ברצוני לטעון כי העיון במסכת, ובמיוחד בפן הרעיוני שלה ובעיצובה הספרותי, חייב לעמוד בויקה אינטרטקסטואלית לשיר השירים, ובמיוחד לפרק החמישי המספר על הרעייה המחכה לדודה בחדרה בעת לילה ועל ההחמצה הטרגית עקב עצלותה. מסכת תמיד מציגה את עבודת המקדש כתמונת ראי של אותו הסיפור – מימוש המפגש בין הדוד לרעייה. במקורות אחדים בספרות חז"ל מופיעה התפיסה שהמקדש הוא מקום מפגשם של האהובים בשיר השירים. ביטוי בולט לרעיון זה מופיע בתלמוד הבבלי:

תניא נמי הכי ויראו ראשי הבדים יכול לא יהו זזין ממקומן, תלמוד לומר לומר ויראו הבדים. יכול יהו מקרעין בפרוכת ויוצאין, תלמוד לומר ולא יראו החוצה. הא כיצד, דוחקין ובולטין ויוצאין בפרוכת ונראין כשני דדי אישה, שנאמר "צרוור המר דודי לי בין שדי ילין" (שיר-השירים א). אמר רב קטינא בשעה שהיו ישראל עולין לרגל מגללין להם את הפרוכת, ומראין להם את הכרובים שהיו מעורים זה בזה, ואומרים להן ראו חבתכם לפני המקום כחבת זכר ונקבה.

בבלי, יומא נד ע"א

* הפרקים על זיקתה של מסכת תמיד לשיר השירים נכתבו יחד עם ברוך שית.